

УДК 378.011.3-051:796]:613.9

DOI: [https://doi.org/10.31470/2786-6424-2022-1\(1\)-61-67](https://doi.org/10.31470/2786-6424-2022-1(1)-61-67)

ORCID 0000-0002-3526-5098

ORCID 0000-0002-2897-0813

ПОЛІЩУК Віталій

кандидат наук з фізичного
виховання і спорту,
доцент кафедри спортивних
дисциплін і туризму,
«Університет Григорія
в Сковороди в Переяславі»,
м. Переяслав, Україна
e-mail: vitalii05@ukr.net

ПОЛІЩУК Марія

студентка II курсу
факультет української
та іноземної філології
«Університет Григорія
в Сковороди в Переяславі»
м. Переяслав, Україна
e-mail: m_petrova787@ukr.net

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ****Анотація**

Актуальність. Аналіз сучасних інноваційних підходів до здоров'язберігаючої діяльності в умовах ЗВО, свідчить про наявність обґрунтування і розробки концепцій формування здорового способу життя студентів у процесі фізичного виховання. Створено ефективну систему сприяння здоров'язбереженню особистості в умовах педагогічної освіти, що реалізується в період навчання у ЗВО. Запропоновані до використання інноваційні здоров'язберігаючі технології дозволили забезпечити єдність і взаємозв'язок блоків даної моделі з метою сприяння формуванню здорового способу життя особистості студента, а також – формування у них готовності до здоров'язберігальної діяльності у роботі зі школярами.

Доведено, що концепцію сприяння здоров'язбереженню особистості можна ефективно реалізовувати в системі педагогічної освіти при високій організаційній культурі педагогічного навчального закладу, підготовленості викладача (педагогічного колективу) до даної роботи, достатньому науково-методичному забезпеченні та застосуванні адекватних поставленим завданням критеріїв оцінки діяльності студентів.

Мета дослідження – визначити компоненти підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності.

Методи дослідження: теоретичний аналіз, синтез та узагальнення даних науково-методичної літератури щодо застосування інноваційних здоров'язберігаючих технологій у процесі фізичного виховання студентської молоді, що реалізується в період навчання у ЗВО.

Результати. Здоров'язбережувальне освітнє середовище – це сукупність психолого-педагогічних, екологічних, фізкультурно-оздоровлювальних, медичних, гігієнічних, виховних чинників, які спрямовані на зміцнення та збереження здоров'я учасників освітнього процесу. Раціональна організація навчального процесу, на наш погляд, є організація занять на основі принципів здоров'язбереження, використання здоров'язбережувальних технологій, організація і проведення рухових перерв, дотримання правил особистої та громадської гігієни в психолого-педагогічному просторі навчального закладу.

Здоров'язбережувальна діяльність у вищому навчальному закладі має ґрунтуватися на системному підході, що передбачає участь у ній усіх суб'єктів навчально-виховного процесу. Відповідно до цього метою здоров'язбережувальної освітньої технології є забезпечення умов фізичного, психічного, соціального і духовного комфорту, що сприяє збереженню та зміцненню здоров'я суб'єктів освітнього процесу, їхній продуктивній навчально-пізнавальній і практичній діяльності, яка ґрунтується на науковій організації праці та культурі здорового способу життя особистості [10].

Особливістю підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності, на наш погляд, виходячи зі специфіки здоров'язбереження, доцільно виокремити мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний і професійно-здоров'язбережувальний компоненти.

Висновки: здоров'язбережувальна професійна діяльність учителя фізичної культури – складне, поліфункціональне соціальне явище з управління процесом здоров'язбереження, що передбачає впровадження фізкультурно-оздоровлювальних, еколого-гігієнічних, психолого-педагогічних, медико-валеологічних, оздоровчо-розвивальних та інших здоров'язбережувальних методик у навчально-виховний процес, які не зашкоджують, а сприяють зміцненню і збереженню здоров'я, спрямовані на формування здоров'язберігальної освітньої середовища.

Ключові слова: здоровий спосіб життя, технологія, інновація, концепція, студенти.

Annotation

Abstract. The analysis of modern innovative approaches to health-preserving activity in the conditions of higher school is carried out, the concept of formation of a healthy way of life of students in the process of physical education is substantiated and developed. Based on the developed and tested conceptual model, an effective system of strengthening the health of the individual in the conditions of pedagogical education, which is implemented during the period of study in the Free Economic Zone, during the professional activities of modern students. The proposed innovative health-preserving technologies allowed to ensure the unity and interconnectedness of the blocks of this model in order to promote the formation of a healthy lifestyle of the student's personality. It is proved that the concept of promoting personal health can be effectively implemented in the system of pedagogical education with high organizational culture of pedagogical institution, prepared teacher (teaching staff) for this work, sufficient scientific and methodological support and application of adequate criteria for assessing student performance.

The aim of the study – identify the components of the readiness of future physical education teachers for healthy professional activities.

Research methods: theoretical analysis, generalization and generalization of data of scientific and methodological literature on the use of innovative health technologies in the process of physical education of student youth, which is implemented during the period of study in the Free Economic Zone.

Results. Health-preserving educational environment is a set of psychological and pedagogical, environmental, physical culture and health, medical, hygienic, educational factors that are aimed at strengthening and maintaining the health of participants in the educational process. Rational organization of the educational process, in our opinion, is the organization of classes based on the principles of health, the use of health technologies, organization and conduct of motor breaks, compliance with the rules of personal and public hygiene in the psychological and pedagogical space of the institution.

Health care activities in higher education should be based on a systematic approach, which involves the participation of all actors in the educational process. Accordingly, the purpose of health-preserving educational technology is to provide conditions of physical, mental, social and spiritual comfort, which contributes to maintaining and strengthening the health of educational subjects, their productive educational, cognitive and practical activities based on scientific organization of labor. and the culture of a healthy lifestyle [10].

In our opinion, based on the specifics of health care, it is expedient to single out motivational, cognitive, activity, reflective and professional-health components based on the specifics of future physical education teachers' preparation for health-preserving professional activity.

Conclusions: therefore, health-preserving professional activity of a physical education teacher is a complex, multifunctional social phenomenon in the management of the health-preserving process, which involves the introduction of physical culture and health, ecological and hygienic, psycho-valeological, medical-valeological, health-developmental and other health-preserving methods in the educational process, which do not harm, but contribute to the strengthening and preservation of health, aimed at creating a healthy educational environment.

Key words: healthy lifestyle, technology, innovation, concept, students.

Вступ. В умовах соціально-економічних перетворень в Україні здоров'я української нації належить до рангу пріоритетних ідеалів і національних інтересів. Саме тому з позицій сьогодення набуває особливої уваги та потребує вирішення проблема якісної підготовки майбутніх учителів фізичної культури як фахівців, спроможних здійснювати фізкультурно-оздоровчу роботу з урахуванням інноваційних оздоровчих технологій [1].

Проблема професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури концентрує багато актуальних питань, характерних для сучасного етапу соціокультурних перетворень у системі освіти в Україні. Оновлення змісту освіти, орієнтація на новий тип педагогічного мислення, формування в молодого покоління етнозберігального світогляду, утвердження етичних цінностей у системі відносин «природа-суспільство-людина» – ці й інші виклики початку XXI ст., безумовно, мають позначитися на професійних та особистісних якостях майбутнього вчителя [4].

Виховання у підростаючого покоління цінностей здоров'я і здорового способу життя є одним із пріоритетних напрямків розвитку національної освіти. Сьогодні неабиякої значущості набуває проблема збереження дітей від наркоманії, алкоголізму, девіантної поведінки. Саме тому забезпечення здоров'язбережувального середовища для школярів є особливо важливим [2].

Аналіз наукових джерел і власних емпіричних досліджень надав змогу сформулювати поняття підготовленості майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності як результат професійної підготовки студента вищого навчального закладу до ролі керівника фізкультурно-оздоровчого, спортивно-масового й оздоровчо-розвивального процесу в освітньому закладі, який виражений у здатності сформулювати здоров'язбережувальну культуру учнів та учителів у здоров'язбережувальному освітньому просторі школи.

Здоров'язбережувальна діяльність учителя фізичної культури повинна забезпечуватися та забезпечується сформованістю мотивацій (усвідомлення важливості здоров'язбережувальної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів, зацікавленість цією роботою; бажання досягнення успіху в цій діяльності), знань (використання засобів фізичного виховання у профілактиці захворювань, корекції фізичного стану, розвитку фізичних якостей школярів, самостійних занять школярів із метою активного відпочинку в режимі навчального дня й у вихідні чи на канікулах, знання особистісно зорієнтованих технологій фізичного розвитку та здоров'язбереження, знання змісту, форм і методів організації здоров'язбережувальної діяльності), умінь (проводити навчальні, секційні та заняття з учнями, які віднесені за станом здоров'я до спеціальних медичних груп; надавати першу медичну допомогу, розробляти сценарії, плани і програми оздоровчих заходів, організувати і проводити спортивно-оздоровчі свята та змагання; організувати і проводити позаурочні фізкультурно-оздоровчі та спортивно-масові заходи, надавати методичну допомогу у проведенні здоров'язбережувальних заходів у режимі навчального дня, у позаурочний і позашкільний час іншим педагогам; систематично здійснювати самоаналіз професійної діяльності щодо узагальнення власного досвіду та досвіду інших), комунікативних навичок і особистісних якостей майбутніх учителів фізичної культури (навички комунікативної діяльності і творчої діяльності) [11].

На наш погляд, здоров'язбережувальне освітнє середовище – це сукупність психолого-педагогічних, екологічних, фізкультурно-оздоровлювальних, медичних, гігієнічних, виховних чинників, які спрямовані на зміцнення та збереження здоров'я учасників освітнього процесу.

Аналіз наукових досліджень та публікацій засвідчив, що проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності ще недостатньо досліджена в педагогічній теорії [1, 2, 3, 4, 6, 7].

Мета дослідження – визначити компоненти підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності.

Методи дослідження: теоретичний аналіз, синтез та узагальнення даних науково-методичної літератури щодо застосування інноваційних здоров'язберігаючих технологій у процесі фізичного виховання студентської молоді, що реалізується в період навчання у ЗВО.

Результати та дискусія. На нашу думку, здоров'язбережувальна організація навчально-виховного процесу у освітньому закладі передбачає раціональну організацію навчального процесу, яка необхідна для запобігання перенавантажень, перенапружень і сприяє успішному навчанню суб'єктів навчально-виховного процесу, зміцнює та береже їхнє здоров'я.

Найбільш важливими показниками раціональної організації навчального процесу, на наш погляд, є організація занять на основі принципів здоров'язбереження, використання здоров'язбережувальних технологій, організація і проведення рухових перерв, дотримання правил особистої та громадської гігієни в психолого-педагогічному просторі навчального закладу.

У структурі підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності, на наш погляд, виходячи зі специфіки здоров'язбереження, доцільно виокремити мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний і професійно-здоров'язбережувальний компоненти.

У здоров'язбережувальній професійній діяльності майбутніх учителів фізичної культури сутність мотиваційного компонента виражається в усвідомленні ціннісного ставлення до діяльності, що спрямована на зміцнення та збереження здоров'я, формування здоров'язбережувального освітнього простору.

Мотиваційний компонент є стрижнем для формування інших структурних компонентів. Усім видам діяльності притаманна мотивація до діяльності, знання про діяльність і практичне виконання цієї діяльності. Основу мотиваційного компонента складає позитивне ставлення до навчання, стійкий інтерес до освітнього процесу, потреба використовувати набуті знання, уміння та навички в майбутній професійній діяльності [8].

Для оцінки рівнів сформованості підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності за мотиваційним компонентом було обрано орієнтовно-ціннісний критерій.

Орієнтовно-ціннісний критерій містить: наявність об'єктивного уявлення про спеціальність учителя фізичної культури, професійну спрямованість і мотивацію здоров'язбережувальної діяльності; настанови на дотримання загальнолюдських цінностей і цінності здоров'я; позитивного ставлення до збереження власного здоров'я і здоров'я школярів, навчання їх культури здоров'я; позитивного ставлення до опанування способів і прийомів професійної діяльності вчителя, необхідних знань, умінь, навичок; настанови на працю за обраною професією, інтерес до взаємодії з учасниками педагогічного процесу тощо.

Наступним компонентом у структурі підготовленості майбутнього учителя фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності виокремлено *когнітивний*. На думку С. Омельченко, когнітивний компонент характеризує наявність у студентів: стабільних знань, умінь і

навичок стосовно формування здорового способу життя людини; знань, умінь і навичок у галузі фізичного виховання, валеології, гігієни, спортивної підготовки, національних традицій в означеній сфері; знань у галузі формування здоров'я і безпеки життєдіяльності; додаткової інформації у сфері міжнародного досвіду оздоровлення людини та формування культури здоров'я; профілактики шкідливих звичок [10].

Для оцінки рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності за когнітивним компонентом обрано гносеологічно-оздоровчий критерій.

Гносеологічно-оздоровчий критерій передбачає обізнаність стосовно: здоров'язбережувальної діяльності, набуття валеологічних знань; нормативно-правової бази щодо формування здорового способу життя; способів діагностики стану здоров'я учнів; організації здоров'язбережувального навчального процесу; психолого-педагогічних і фізіологічних особливостей учнів; форм і засобів підготовки до здоров'язбережувальної професійної діяльності, засобів фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів, свят, змагань, спортивних секцій, спільної роботи колективу дітей, Днів здоров'я, шкільної спартакіади, конкурсів, олімпіад; наявності знань про основні норми дозування навантажень у навчально-виховній діяльності; формування екологічного й емоційно-поведінкового простору школи; психологічний супровід оздоровчого процесу у школі; дотримання професійної етики, уміння вирішувати проблеми та ситуації, що виникають [9].

Важливим компонентом у структурі підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності є *діяльнісний компонент*, який передбачає опанування прийомів використання одержаної навчальної інформації з метою засвоєння способів здоров'язбережувальної діяльності в навчально-виховному процесі, формування вмінь організації життєдіяльності учнів, що не зашкоджує як власному здоров'ю, так і дітей [6].

Реалізація діяльнісного компонента передбачає: формування у студентів умінь раціонально організовувати свій спосіб життя з урахуванням усіх чинників здоров'язбереження (режим праці та відпочинку, раціональне харчування, оптимальний обсяг рухової активності, загартування, уміння зняти психологічну напруженість); здійснення збору і проведення аналізу інформації про стан здоров'я студентів, постановку мети та завдань формування підготовленості до здорового образу життя у студентів, а також відбір здоров'язбережувальних прийомів, методів, засобів, які повинні використовуватися в освітньому процесі [6].

Для оцінки рівнів сформованості підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності за діялісним компонентом обрано організаційно-діялісний критерій.

За *організаційно-діялісним критерієм* оцінюються вміння, навички, здобутий досвід у здоров'язбереженні. Зазначений критерій передбачає, насамперед, оцінку конструктивної функції майбутніх учителів щодо побудови навчально-виховного процесу з урахуванням потенційних можливостей різноманітних навчально-виховних засобів залежно від ситуації й індивідуальних особливостей школярів, які не зашкоджують їхньому здоров'ю, уміння планувати та реалізовувати власну здоров'язбережувальну діяльність [5].

Переконані, що вміння вчителя стежити за своїм індивідуальним і професійним здоров'ям, створювати необхідні умови для збереження фізичного, психічного, морального-духовного, соціального здоров'я своїх вихованців, обирати доцільні способи та засоби навчання й виховання, які не зашкоджуватимуть здоров'ю учасників педагогічного процесу, є надзвичайно важливим у педагогічній діяльності вчителя фізичної культури.

Професійно-здоров'язбережувальний компонент, насамперед, передбачає набуття студентами валеологічних знань, навичок дотримання ними режиму навчання і відпочинку, правил харчування, особистої гігієни, сформованість потреби у виконанні фізичних вправ, що забезпечують оптимальний руховий режим, а також усвідомлення шкідливості вживання наркотиків, алкоголю, тютюну тощо.

На наш погляд, *професійно-здоров'язбережувальний компонент* містить систему цінностей і настанов, які формують систему еколого-гігієнічних, емоційно-поведінкових, фізкультурно-оздоровлювальних, медико-валеологічних, психолого-валеологічних і координаційно-управлінських знань, умінь і навичок, необхідних для формування здоров'язбережувального освітнього середовища. У професійній діяльності професійно-здоров'язбережувальний компонент передбачає опанування майбутніми вчителями фізичної культури сучасних методів і засобів діяльності, спрямованих на корекцію рухової активності школярів, попередження гіподинамії, засвоєння важливих життєвих якостей, режимів сну, відпочинку, харчування, навчання, що підвищують загальну працездатність, сприяють зміцненню та збереженню здоров'я.

Для оцінки рівня сформованості підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності за професійно-здоров'язбережувальним компонентом обрано *оздоровчо-поведінковий критерій*. На нашу думку, зазначений критерій допомагає оцінити систему

цінностей і настанов, які формують систему еколого-гігієнічних, емоційно-поведінкових і фізкультурно-оздоровлювальних знань, умінь і навичок, необхідних для нормального функціонування організму, турботи про своє здоров'я та здоров'я своїх близьких, рідних, друзів, дотримуючись у режимі дня раціонального харчування, безпечного навчання, активного відпочинку, повного здорового сну, формування навколо себе позитивної, доброзичливої, комфортної атмосфери, без шкідливих звичок, перенапружень і перенавантажень.

Важливим у структурі підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності ми вважаємо наявність *рефлексивного компонента* [6; 8].

Рефлексія як процес – це осмислення власної діяльності, звернення назад, усередину діяльності з метою її подальшого цілеспрямованого вдосконалення. Рефлексія – глибоко особистісна якість. До рефлексії належать такі явища, як самопізнання, переосмислення, перевірка своєї думки про себе, про інших людей та про те, що, на думку суб'єкта, думають про нього інші люди, як вони його оцінюють і як до нього ставляться. Без рефлексії неможливо встановлювати правильні взаємовідносини з іншими людьми. Рефлексія учителя, продовжують науковці, – це процес пізнання ним себе як професіонала, свого внутрішнього світу, аналіз власних думок і переживань у зв'язку з професійно-педагогічною діяльністю, роздуми про самого себе як особистості, усвідомлення того, як його сприймають та оцінюють учні, колеги, інші люди, що оточують [7].

Для визначення рівня сформованості підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності за рефлексивним компонентом обрано оцінно-рефлексивний критерій.

Оцінно-рефлексивний критерій характеризується можливістю здійснювати діагностику здоров'я вихованців, урахувати особливості їхнього емоційного стану і рівня ефективності власної праці; реалізувати рефлексію професійної діяльності на основі самоаналізу, об'єктивної самооцінки та самовдосконалення вчителя. За цим критерієм визначаються професійні вміння педагога з'ясовувати результативність виховного впливу, забезпечувати регулювання, контроль та оцінку своєї діяльності.

Подано змістову характеристику рівнів сформованості підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності.

Теоричний рівень підготовленості є характерним студентам із високим ступенем позитивної мотивації на здійснення здоров'язбережувальної професійної діяльності, спрямованої на формування у школярів здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок. У них є сформованим ціннісне ставлення до здоров'я. Майбутні вчителі цього рівня мають глибокі та міцні валеологічні знання, уміють прогнозувати здоров'язбережувальну діяльність, добре обізнані і зорієнтовані на впровадження здоров'язбережувальних технологій у майбутній професійній діяльності.

Нормативний рівень підготовленості притаманний студентам, які мають здебільшого позитивну мотивацію на здійснення педагогічної діяльності, зацікавленість у досягненні успіху в діяльності, спрямованої на формування у школярів здоров'язбережувальних знань, умінь та навичок. Вони усвідомлюють необхідність ціннісного ставлення до здоров'я. Майбутні вчителі мають достатні валеологічні знання, у них наявні вміння прогнозувати здоров'язбережувальну діяльність. Студенти здебільшого обізнані і зорієнтовані на впровадження здоров'язбережувальних методик у майбутній професійній діяльності. Натомість вони ще відчувають ускладнення під час застосування набутих знань і умінь у своїй професійній діяльності.

Базовий рівень є характерним для студентів, які спрямовані на педагогічну діяльність, пов'язану зі збереженням і зміцненням здоров'я, проте цей інтерес має ситуативний характер – їхні бажання здебільшого залежать від обставин. Здоров'язбережувальна діяльність таких студентів має споглядальний характер, їм притаманна відсутність ініціативи в навчанні. Валеологічні знання, а також знання специфіки діяльності, спрямованої на формування здоров'язбережувальної освіти школярів, є епізодичними.

Елементарний рівень є характерним для пасивних у навчанні студентів, які не виявляють інтересу до педагогічної діяльності, пов'язаної зі збереженням та зміцненням здоров'я; мотивація до здійснення такої діяльності є низькою. Такі студенти мають нечітке уявлення про здоров'язбережувальну діяльність, у них не сформовано ініціативність у навчанні. Вони безвідповідально ставляться до виконання завдань, пов'язаних із здоров'язбереженням, мають поверхові валеологічні знання, не вміють використовувати їх на практиці.

Висновки. Отже, під час дослідження визначено поняття «підготовленість майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності» і «здоров'язбережувальна професійна діяльність учителя фізичної культури»; уточнено поняття «здоров'язбережувальний освітній простір», «здоров'язбережувальне освітнє середовище» та «здоров'язбережувальна організація навчально-виховного процесу у освітньому закладі»; надано

змістову характеристику компонентів, критеріїв і рівнів підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності.

У подальшій перспективі нашого дослідження для ефективної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності ми вбачаємо визначення й обґрунтування педагогічних умов і чинників, які сприятимуть зазначеному процесу.

Література

1. Андрущенко В. П. Формування особистості вчителя в сучасних умовах. *Політичний менеджмент*. 2005. № 1 (10). С. 58–69.
2. Виленский М. Я. Феномен ценности здоровья в развитии личности студента. *Педагогика здоровья*. 2009. № 2. С. 2–7.
3. Вільчковський Е. С. Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання. Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992 – 2002: збірник наук. праць до 10-річчя АПН України. Харків: ОВС, 2002. С. 301–309.
4. Воронін Д. Е. Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.07. Херсон, 2006. 225 с.
5. Долинський Б. Т. Методологія здоров'язберігаючої діяльності майбутнього вчителя початкової школи: монографія. Одеса, 2010. 266 с.
6. Дубогай О. Д. Роль фізичного виховання у формуванні здорового способу життя. Молодь за здоров'я: матеріали Міжнародної конференції. Київ, 2001. С. 33.
7. Суценок Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2003. 45 с.
8. Поліщук В.В. Формування здоров'язберігаючого середовища для студентів засобами плавання. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова*. Серія 15. Випуск 3К (110) 19, Київ 2019. С. 455-458.
9. Поліщук В. В., Поліщук М. В. Основні компоненти здоров'язбережувальних технологій в освітньому середовищі вищого педагогічного навчального закладу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова*. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць. За ред. О. В. Тимошенка. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. Випуск 5К(134) 21. С. 107-111.
10. Потужній О.В., Поліщук В.В. Формування здоров'язбережувальної компетентності студентів сучасного закладу освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова*. Серія №15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць. За ред. О. В. Тимошенка. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. Випуск 11 К (142) 21. С.102-106.
11. Фармачей С. И. Взаимосвязь мотивационной структуры личности с мотивацией достижения успеха. *Психология современности: наука и практика: материалы міжн. наук.-практ. конф. молодых ученых*. Одеса, 2004. С. 72–74.

References

1. Andrushchenko V. P. Formuvannya osobystosti vchytelya v suchasnykh umovakh. *Politychnyy menedzhment*. 2005. № 1 (10). S. 58–69.
2. Vylenskyuy M. YA. Fenomen tsennosti zdorov'ya v razvytyy lychnosti studenta. *Pedahohyka zdorov'ya*. 2009. № 2. S. 2–7.
3. Vil'chkovs'kyuy E. S. Profesiynna spryamovanist' pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannya. Rozvytok pedahohichnoyi i psykholohichnoyi nauk v Ukrayini 1992 – 2002: zbirnyk nauk. prats' do 10-richchya APN Ukrayiny. Kharkiv: OVS, 2002. S. 301–309.
4. Voronin D. E. Formuvannya zdorov'yazberhayuchoyi kompetentnosti studentiv vyshchyykh navchal'nykh zakladiv zasobamy fizychnoho vykhovannya: dys. ...kand. ped. nauk: 13.00.07. Kherson, 2006. 225 s.
5. Dolyns'kyuy B. T. Metodolohiya zdorov'yazberihayuchoyi diyal'nosti maybutn'oho vchytelya pochatkovoyi shkoly: monohrafiya. Odesa: 2010. 266 s.
6. Dubohay O. D. Rol' fizychnoho vykhovannya u formuvanni zdorovoho sposobu zhyttya Molod' za zdorov'ya: materialy Mizhnarodnoyi konferentsiyi. Kyiv, 2001. S. 33.
7. Sushchenko L. P. Teoretyko-metodolohichni zasady profesiynoyi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannya ta sportu u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya d-ra ped. nauk: 13.00.04. Kyiv, 2003. 45 s.
8. Polishchuk V.V. Formuvannya zdorovyazberihayuchoho seredovishcha dlya studentiv zasobamy plavannya. *Naukovyy chasopys NPU imeni M.P.Drahomanova*. Seriya 15. Vypusk 3K (110) 19, Kyiv 2019. S. 455-458.

9. Polishchuk V. V., Polishchuk M. V. Osnovni komponenty zdorov"yazberezhuval'nykh tekhnolohiy v osvith'omu seredovyshchi vyshchoho pedahohichnoho navchal'noho zakladu. *Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M.P.Drahomanova*. Seriya № 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoyi kul'tury (fizychna kul'tura i sport): zb. naukovykh prats'. Za red.O. V. Tymoshenka. Kyiv : Vydavnytstvo NPU imeni M.P. Drahomanova, 2021. Vypusk 5K(134) 21. S. 107-111.
10. Potuzhnyi O.V., Polishchuk V.V. Formuvannya zdorov"yazberezhuval'noyi kompetentnosti studentiv suchasnoho zakladu osvity. *Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M.P.Drahomanova*. Seriya №15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoyi kul'tury (fizychna kul'tura i sport): zb. naukovykh prats'. Za red.O. V. Tymoshenka. Kyiv: Vydavnytstvo NPU imeni M.P. Drahomanova, 2021. Vypusk 11 K (142) 21. S.102-106.
11. Farmachey S. Y. Vzaymosvyaz' motyvatsyonnoy struktury lychnosti s motyvatsyey dostyzenyya uspekha. *Psykholohiya suchasnosti: nauka i praktyka: materialy mizhn. nauk.-prakt. konf. molodykh naukovtsiv*. Odesa, 2004. S. 72–74.